

Nâng cao hiệu quả phòng ngừa tội phạm sử dụng công nghệ cao xâm phạm trật tự xã hội trên địa bàn tỉnh Hải Dương

Vũ Chí Hiếu, Dương Ngọc Hiếu, Đoàn Quốc Trung,
Nguyễn Anh Tú, Nguyễn Thanh Hải

Học viện An ninh nhân dân

Received: 6/11/2023; Accepted: 16/12/2023; Published: 26/01/2024

Abstract: In recent years, high-tech crime has been increasingly infringing upon social order. In the province of Hai Duong, there have been complex developments, with the severity of criminal behavior escalating and negatively impacting the security and order of the area. This article analyzes the current situation of high-tech crime affecting social order in Hai Duong province, clarifying the status of crime prevention activities in this area. It highlights the strengths, limitations, and shortcomings of current efforts, proposing solutions to enhance the effectiveness of crime prevention against this type of criminal activity in Hai Duong province in the near future.

Keyword: Hai Duong; Preventing High-Tech Crimes and Safeguarding Social Order

1. Đặt vấn đề

Những năm gần đây, Việt Nam đã có nhiều chủ trương đẩy mạnh ứng dụng, phát triển công nghệ thông tin phục vụ phát triển kinh tế - xã hội, bảo đảm quốc phòng, an ninh và đã đạt được nhiều thành tựu rất quan trọng. Việc chủ động, tích cực tham gia cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư và chuyển đổi số quốc gia là yêu cầu tất yếu khách quan nhằm mang lại cơ hội cho phát triển kinh tế - xã hội, đồng thời giải quyết hiệu quả những thách thức về an ninh quốc gia, trật tự an toàn xã hội của đất nước. Hải Dương là tỉnh thuộc vùng kinh tế trọng điểm khu vực Bắc Bộ, là nơi tập trung nhiều tuyến đường sắt, thủy, bộ rất quan trọng trong giao thương các vùng miền thuộc các tỉnh phía Bắc; các trường đại học, cao đẳng, khu công nghiệp lớn; đồng thời tiềm ẩn nhiều nguyên nhân, điều kiện phát sinh các tội phạm, trong đó điển hình là tội phạm sử dụng công nghệ cao xâm phạm trật tự xã hội (TTXH) gây ra nhiều diễn biến phức tạp, hoang mang, bức xúc trong dư luận xã hội và cũng đặt ra nhiều thách thức trong công tác đảm bảo an ninh trật tự trên địa bàn tỉnh Hải Dương.

Để đẩy mạnh công tác phòng ngừa, Công an tỉnh Hải Dương đã chủ động phối hợp với các cơ quan chức năng và trực tiếp tiến hành các biện pháp, công tác nghiệp vụ phòng chống tội phạm sử dụng công nghệ cao xâm phạm TTXH. Tuy nhiên, thực tiễn cũng cho thấy do những nguyên nhân chủ quan và khách quan khác nhau, công tác phòng ngừa tội phạm sử dụng công nghệ cao xâm phạm TTXH còn

bộc lộ những hạn chế nhất định. Do đó, cần nghiên cứu chỉ ra các mặt hạn chế của công tác phòng ngừa tội phạm sử dụng công nghệ cao xâm phạm TTXH và đưa ra một số biện pháp nâng cao hiệu quả công tác phòng ngừa trong thời gian tới.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Nhận thức cơ bản về phòng ngừa tội phạm sử dụng công nghệ cao xâm phạm trật tự xã hội

Nghị định số 25/2014/NĐ-CP ngày 07/4/2014 của Chính phủ quy định về phòng chống tội phạm và vi phạm pháp luật có sử dụng công nghệ cao, đưa ra định nghĩa “Tội phạm sử dụng công nghệ cao là hành vi nguy hiểm cho xã hội được quy định trong Bộ luật hình sự, có sử dụng công nghệ cao” [2]. TTXH có thể hiểu là trạng thái ổn định của một hệ thống các mối quan hệ trong một xã hội và các thiết chế nhằm đảm bảo cho TTXH, chỉ sự tồn tại, hoạt động cân bằng, có sự liên kết chặt chẽ trong các thành viên trong cơ cấu xã hội.

Phòng ngừa tội phạm sử dụng công nghệ cao xâm phạm TTXH là hoạt động của tất cả các cơ quan, tổ chức và mọi công dân trong xã hội áp dụng tổng hợp và đồng bộ các biện pháp phòng ngừa hướng vào khắc phục, hạn chế, triệt tiêu những yếu tố hình thành nguyên nhân và điều kiện làm phát sinh tội phạm sử dụng công nghệ cao nhằm vào sự ổn định của các mối quan hệ trong TTXH nhằm từng bước hạn chế đẩy lùi và tiến tới loại bỏ hành vi gây mất an toàn thông qua công nghệ cao ra khỏi đời sống xã hội.

Mục tiêu của phòng ngừa tội phạm sử dụng công nghệ cao xâm phạm TTXH là nhằm phát hiện, loại trừ các nguyên nhân, điều kiện đối tượng thù địch lợi dụng để thực hiện tội phạm sử dụng công nghệ cao, kịp thời triển khai các biện pháp phòng ngừa không để tội phạm sử dụng công nghệ cao xảy ra và gây hậu quả về an ninh trật tự.

Yêu cầu của phòng ngừa tội phạm sử dụng công nghệ cao xâm phạm TTXH phải đặt dưới sự lãnh đạo của Đảng, sự quản lý của Nhà nước; huy động được sức mạnh tổng hợp của hệ thống chính trị, các ngành, các cấp và của toàn thể nhân dân, trong đó đặc biệt là LLCA các cấp. Phòng ngừa tội phạm sử dụng công nghệ cao xâm phạm TTXH phải phục vụ có hiệu quả sự nghiệp xây dựng và phát triển của đất nước trong bối cảnh cuộc cách mạng công nghiệp 4.0; hướng tới xây dựng và phát triển một không gian mạng lành mạnh, phục vụ mục tiêu xây dựng “kinh tế số”, “xã hội số”, “chính phủ số” của Đảng, Nhà nước. Kịp thời phát hiện, ngăn chặn, khắc phục nguyên nhân, điều kiện của tội phạm sử dụng công nghệ cao; kịp thời điều tra, ngăn chặn các hành vi phạm tội; góp phần làm giảm các vụ việc và hậu quả do tội phạm gây ra.

2.2. Tình hình, đặc điểm có liên quan đến tội phạm sử dụng công nghệ cao xâm phạm trật tự xã hội trên địa bàn tỉnh Hải Dương

Trong thời gian gần đây, tình hình hoạt động của tội phạm sử dụng công nghệ cao xâm phạm TTXH trên địa bàn tỉnh Hải Dương diễn ra ngày càng phức tạp. Đây là loại tội phạm đặc biệt nguy hiểm, đe dọa đến an ninh quốc gia, trật tự an toàn xã hội, quyền và lợi ích hợp pháp của tổ chức và công dân. Xét theo phương thức, thủ đoạn phạm tội, chúng được chia thành các tội phạm: Tội phạm sử dụng công nghệ cao để lừa đảo chiếm đoạt tài sản; tội phạm sử dụng công nghệ cao để đánh bạc, cá độ, cho vay nặng lãi; tội phạm sử dụng công nghệ cao để mua bán trái phép thông tin của cơ quan, tổ chức, cá nhân...

Theo báo cáo của Công an tỉnh Hải Dương, từ tháng 05/2021 đến tháng 12/2023, LLCA đã phát hiện, khởi tố 42 vụ án sử dụng công nghệ cao xâm phạm TTXH với 156 đối tượng [3]. Trong đó có 30 vụ tội phạm sử dụng công nghệ cao để lừa đảo chiếm đoạt tài sản, chiếm 71,4% tổng số vụ án của các tội phạm sử dụng công nghệ cao xâm phạm TTXH trên địa bàn tỉnh Hải Dương.

Các đối tượng thực hiện hành vi phạm tội với nhiều phương thức, thủ đoạn đa dạng, khó phát hiện điển hình như: Giả mạo các trang thông tin điện tử cơ

quan, doanh nghiệp (bảo hiểm xã hội, ngân hàng...), đánh cắp, chiếm đoạt thông tin dữ liệu cá nhân của người đăng nhập sau đó thực hiện hành vi chiếm đoạt tài sản; thông qua hoạt động của các sàn đầu tư chứng khoán quốc tế, giao dịch vàng, ngoại hối, dự án bất động sản,... để quảng cáo, lôi kéo số lượng lớn người tham gia đầu tư (với cam kết về các khoản lợi nhuận rất lớn, số tiền đầu tư ít) nhằm mục đích lừa đảo chiếm đoạt số tiền của người tham gia; giả danh cơ quan công an, viện kiểm sát, tòa án gọi điện qua giao thức VoIP để hăm dọa bị hại có liên quan đến các vụ án đang điều tra, yêu cầu bị hại chuyển tiền đến các tài khoản do các đối tượng chỉ định hoặc yêu cầu cung cấp mã OTP để xác thực chuyển tiền để kiểm tra, xác minh sau đó chiếm đoạt; lợi dụng công nghệ Deepfake thực hiện cuộc gọi video mạo danh là giáo viên hoặc nhân viên, bác sĩ bệnh viện liên hệ trực tiếp với phụ huynh báo tin về việc học sinh, người nhà bị tai nạn, đang được nhập viện cấp cứu tại bệnh viện, yêu cầu phải chuyển tiền nhanh để đóng viện phí; gọi điện cho phụ huynh thông báo con cầm thẻ học sinh để mua hàng, đồ ăn, quần áo, vật dụng, bị tai nạn... sau đó đối tượng sẽ yêu cầu phụ huynh gửi tiền vào số tiền khoản mà đối tượng cung cấp...

Mặc dù số vụ án sử dụng công nghệ cao xâm phạm TTXH chiếm tỷ lệ không cao nhưng hậu quả, tác hại mà loại tội phạm này gây ra rất nguy hiểm cho xã hội. Nhiều vụ án thậm chí có thể xâm hại đến an ninh quốc gia, gây hoang mang, bức xúc trong quần chúng nhân dân, ảnh hưởng xấu đến an ninh, trật tự trên địa bàn tỉnh Hải Dương.

2.3. Một số giải pháp phòng ngừa tội phạm sử dụng công nghệ cao xâm phạm trật tự xã hội

Thứ nhất, các cơ quan chức năng cần đẩy mạnh công tác tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật và nâng cao nhận thức cho cơ quan, tổ chức, doanh nghiệp và người dân nhằm nâng cao ý thức phòng, chống tội phạm vi phạm pháp luật liên quan đến các hành vi sử dụng công nghệ cao xâm phạm TTXH; liên tục đưa ra cảnh báo về các thủ đoạn của các đối tượng thông qua các phương tiện thông tin đại chúng, mạng xã hội. Chủ động phòng ngừa tội phạm sử dụng công nghệ cao xâm phạm TTXH cần bắt đầu từ việc thay đổi nhận thức, hành vi của người dân. Khi người dân được trang bị đầy đủ kiến thức và hiểu rõ cách thức phạm tội, họ sẽ biết cách tránh xa, không bị “sập bẫy”. Mặt khác các cơ quan chức năng sẽ có thêm được thông tin về tội phạm qua dự đoán trước được những loại tội phạm có thể xuất hiện trong tương lai. Thêm vào đó, việc tuyên truyền

pháp luật còn có tác dụng răn đe, cảnh báo những người đang thực hiện tội phạm, có ý định phạm tội... biết những hậu quả pháp lý có thể phải gánh chịu, để từ bỏ hoặc chấm dứt hành vi phạm tội. Qua đó tạo ra môi trường sống an toàn, lành mạnh, ngăn ngừa ý định phạm tội này sinh.

Thứ hai, các cơ quan chức năng cần chủ động rà soát, kiểm tra, phát hiện và khắc phục những sơ hở trong những lĩnh vực thường xảy ra tội phạm sử dụng công nghệ cao xâm phạm TTXH như: lĩnh vực đầu tư, huy động vốn, kinh doanh bất động sản, kinh tế số, thanh toán điện tử, ngân hàng, hoạt động trên không gian mạng (tài khoản mạng xã hội, thương mại điện tử, kinh doanh tiền ảo,...), website chính thống của cơ quan nhà nước... Đây là những lĩnh vực thường xuyên bị các đối tượng sử dụng công nghệ cao xâm phạm TTXH nhắm đến. Kết hợp với việc rà soát phát hiện và khắc phục sơ hở trong các lĩnh vực trọng điểm, cần phải chủ động phối hợp với doanh nghiệp cung cấp dịch vụ viễn thông để phát hiện, truy vết tội phạm. Bên cạnh đó, cần chủ động tham mưu cho Đảng, Nhà nước hoàn thiện các quy định của pháp luật; xây dựng, sửa đổi, bổ sung, hoàn thiện các văn bản quy phạm pháp luật liên quan đến phòng ngừa tội phạm công nghệ cao; tăng cường rà soát, khắc phục các lỗ hổng, sơ hở, thiếu sót, nghiên cứu đánh giá sửa đổi, bổ sung về lý luận tội phạm nói chung và lý luận tội phạm trong lĩnh vực công nghệ cao nói riêng, không để các đối tượng lợi dụng để hoạt động xâm phạm TTXH bằng công nghệ cao.

Thứ ba, LLCA các cấp cần triển khai mạnh mẽ, quyết liệt các biện pháp nghiệp vụ, nắm chắc tình hình các vụ, việc liên quan đến sử dụng công nghệ cao xâm phạm TTXH trên địa bàn. Lãnh đạo công an các cấp chỉ đạo công an các đơn vị, địa phương tổ chức điều tra, xác minh, đấu tranh, xử lý nghiêm đối với tội phạm sử dụng công nghệ cao xâm phạm TTXH. Chủ động trong quá trình hoạt động đấu tranh với các đối tượng phạm tội; nhanh chóng trong công tác điều tra, xác minh tội phạm khi có đơn tố giác của người dân; không để lọt các cá nhân, tổ chức phạm tội, không để các đối tượng có cơ hội tiếp tục hoạt động làm ảnh hưởng đến tình hình an ninh trật tự, gây hoang mang trong lòng dân. Cùng với hoạt động đấu tranh, cần phải xây dựng các quy định, chế tài, các biện pháp răn đe, trừng phạt nghiêm khắc đối với các đối tượng phạm tội sử dụng công nghệ cao xâm phạm TTXH.

Thứ tư, có chiến lược đào tạo, phát triển và thu hút nguồn nhân lực giỏi về công nghệ thông tin; đầu tư

mua sắm các thiết bị phục vụ công tác. Tổ chức các chương trình đào tạo, tập huấn chuyên môn, nghiệp vụ, ngoại ngữ cho cán bộ, chiến sĩ lực lượng chuyên trách nhằm cập nhật những công nghệ, phương thức điều tra mới. Từng bước đề xuất Chính phủ nâng cấp trang thiết bị, phương tiện kỹ thuật hiện đại theo lộ trình phù hợp nhằm đấu tranh có hiệu quả với tội phạm sử dụng công nghệ cao xâm phạm TTXH.

Thứ năm, tăng cường hợp tác quốc tế trong lĩnh vực phòng, chống tội phạm sử dụng công nghệ cao xâm phạm TTXH, tập trung trao đổi thông tin tội phạm, tranh thủ tài trợ các thiết bị kỹ thuật công nghệ cao và đào tạo cán bộ,... Các yêu cầu phối hợp quốc tế phải được thực hiện nhanh chóng, thậm chí thành lập các nhóm tác chiến có sự tham gia của cơ quan thực thi pháp luật nhiều quốc gia. Đồng thời, cần có sự hỗ trợ, trao đổi về cả kỹ thuật, chiến thuật, kinh nghiệm cũng như các nguồn lực khác để không ngừng nâng cao hoạt động của lực lượng chuyên trách từng quốc gia.

3. Kết luận

Phòng ngừa tội phạm sử dụng công nghệ cao xâm phạm TTXH trên địa bàn tỉnh Hải Dương là nhiệm vụ cấp thiết, chiến lược của toàn dân nói chung và Công an tỉnh Hải Dương nói riêng. Để phòng ngừa tội phạm sử dụng công nghệ cao xâm phạm TTXH cần tăng cường công tác quản lý nhà nước trên không gian mạng, xây dựng hệ thống pháp luật đủ mạnh, được thực thi tự giác, nghiêm minh. Cần nâng cao nhận thức của từng cá nhân về tình hình tội phạm trên không gian mạng nói chung, tội phạm sử dụng công nghệ cao xâm phạm TTXH nói riêng để phát triển xã hội toàn diện./.

Tài liệu tham khảo

[1] Bộ Chính trị (2015), *Chỉ thị số 46-CT/TW ngày 22/6/2015 về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác bảo đảm an ninh trật tự trong tình hình mới*.

[2] Chính phủ (2014), *Nghị định số 25/2014/NĐ-CP ngày 07/4/2014 quy định về phòng chống tội phạm và vi phạm pháp luật có sử dụng công nghệ cao*.

[3] Phòng An ninh mạng và phòng, chống tội phạm sử dụng công nghệ cao (PA05) Công an tỉnh Hải Dương, *Báo cáo kết quả công tác từ tháng 07/2021 đến tháng 12/2023*.

[4] Quốc hội (2018), *Luật An ninh mạng*.

[5] Trần Văn Hoà, Nguyễn Ngọc Cương (2019), *Sách chuyên khảo "Phòng chống tội phạm trên không gian mạng"*, NXB Công an nhân dân.